

Suomalainen Lääkäriseura Duodecim
Kustannus Oy Duodecim

16.9.2022

Päätoimittaja Annikka Kalliokoski
Toimitusjohtaja Pekka Mustonen
Päätoimittaja Hanna Peltari

Skooppi ry:n hallituksen kommentti koululääkärin työtä käsittelevään Terveysportin Kimppakyyti-videon

Suomen koulu- ja opiskeluterveyden yhdistys, Skooppi ry haluaa kiittää Duodecimia kouluterveydenhuollon nostamisesta valokeilaan Kimppakyyti-videolla. Haluamme kuitenkin tuoda julki, että eri puolilla Suomea koulu- ja opiskeluterveydenhuollon parissa työskentelevät ammattilaiset eivät kaikki tunnista videon väitteitä, ja pelkäämme videon antavan väärän kuvan kouluterveydenhuollon tilanteesta ja koululääkärin työstä Suomessa.

Lakisääteinen, lääkärin ja terveydenhoitajan toteuttama terveystarkastusohjelma on kouluterveydenhuoltotyön runko. Kuitenkin se on vain osa koululääkärin mielenkiintoista työnkuvaa osana opiskeluhoitoa ja koulu yhteisön hyvinvoinnin tukemista. Asetus velvoittaa myös erityisen tuen järjestämiseen sitä tarvitseville, mikä useimmiten tarkoittaa yksilöllisten lisäkäyntien järjestämistä. Toisaalta tuen tarve on selvitettävä myös niiden osalta, jotka jäävät pois terveystarkastuksista. Heidän joukossaan voi olla lapsia ja nuoria, joiden avun ja tuen tarve on erityisen suuri.

Videon keskustelun luoma kuva, jonka mukaan järjestelmä estää lääkäreiden osalta lisäkäynnit, ei ilmennä koko totuutta. Koulu- ja opiskeluterveyden lääkäriresursseissa ja työn organisoinnissa on edelleen alueittaista vaihtelua, vaikka asetuksen voimaantulon jälkeen, vuodesta 2009 alkaen, tilanne on valtakunnallisesti merkittävästi parantunut. Videon lääkäreiden kokemukset kuvastavat näitä eroja ja herättävät huolta koululaisten yhdenvertaisen tuen saamisesta eri alueilla. On myös johtamiskysymys, miten paljon koululääkäreille annetaan mahdollisuuksia lisäkäyntien tarjoamiseen ja muuhun opiskeluhoollolliseen työhön kouluilla, kuten myös yhteistyöhön opettajien kanssa.

Koko maan kattavia, paikkakuntakohtaisia tuloksia oppilaiden ja opiskelijoiden kokemuksista mm. kouluterveydenhoitajalta ja -lääkäriltä saadusta tuesta ja terveystarkastusten toteutumisen laadukkuudesta voi tarkastella THL:n Kouluterveyskysely - tietokannasta. Kyselyn mukaan esim. vuonna 2021 8.-9. luokan oppilaista 21,5 % oli käynyt koululääkärillä muuten kuin terveystarkastuksessa. Vuonna 2019 ilmestynyt THL:n raportti (Tutkimuksesta tiiviisti 27/2019: Tuen järjestäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuollossa –

SKOOPPI

Suomen koulu- ja opiskelu-
terveyden yhdistys

työn edellytyksissä kehitettävää) puolestaan kuvaa neuvolan ja kouluterveydenhuollon palveluiden järjestämistä ja sisältöä. Raportin mukaan terveydenhoitajista 60 % ja lääkäreistä 36 % ilmoitti järjestäneensä lisäkäyntejä viimeisen vuoden aikana usein.

Lääkärintarkastusten välivuosina ohjautuminen lääkärille tapahtuu terveydenhoitajan, huoltajien, muun opiskeluhuoltohenkilöstön tai opettajien huolen perusteella. Tämä mahdollisuus toteutuu useimmissa kunnissa ja pitäisi toteutua kaikkialla. Lisäksi on huomioitava, että terveystarkastusten yhteydessä hoidetaan hyvin usein asioita, jotka muuten vaatisivat erillisen lääkärikäynnin. Huoltajat tuovat laajoissa terveystarkastuksissa samalla esiin huolia, jotka muuten jäisivät siinä vaiheessa käsittelemättä tai mahdollisesti aiheuttaisivat lääkärikäynnin muualle. Terveystarkastuksen ei kuulu olla mekaaninen suoritus, joka tarjotaan kaikille saman sisältöisenä. Lainsäädäntö antaa mahdollisuuden muokata tarkastuksia oppilas- ja perhekohtaisesti painotukseltaan. Tämä vaatii ammattitaitoa, mutta myös paikallista ohjeistusta ja tukea.

Olemme käytännön työssä todenneet, että toisin kuin videossa väitetään, tarkastuksissa kyllä löytyy aiemmin havaitsemattomia, tutkimuksia, tukea tai hoitoa vaativia asioita varsin usein. Lapsen fyysinen ja psyykinen kehitys ei lopu kouluikään tultaessa. Lisäksi koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvät pulmat ovat hyvin tavallisia terveystarkastuksissa ja muissa tapaamisissa esiin tulevia ongelmia koululaisilla. Laajat terveystarkastukset on sijoitettu koulunkäynnin ja lapsen kehityskaaren nivelkohtiin, joissa kaikille tarjottava lääkärin ja terveydenhoitajan yhdessä tekemä terveystarkastus on perusteltu. Laajassa terveystarkastuksessa ei tarkastella pelkästään oppilaan fyysistä tai psyykkistä terveydentilaa vaan lapsen ja perheen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kiinnitetään huomiota oppimiseen ja koulunkäynnin sujumiseen sekä annetaan terveysneuvontaa. Terveydenhoitaja ja lääkäri tarkastelevat näitä teemoja omasta ammatillisesta näkökulmastaan ja täydentävät toistensa työtä.

Jokainen koululainen ja perhe on ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ja varhain käynnistettävän tuen arvoinen. Säännölliset terveystarkastukset ovat arvokas väylä oppilaalle ja perheelle tuoda esiin pulmia, jotka muuten saattaisivat jäädä ottamatta puheeksi.

Toivomme, että Duodecim huomioi esiin nostamamme asiat ja tuo jatkossa esiin laajemman näkökulman kouluterveydenhuollosta ja koululääkärin työstä Suomessa. THL tuottaa jatkuvasti puolueetonta kansallista tutkimustietoa koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta ja seurantatietoa on runsaasti saatavilla.

Skooppi ry:n hallitus

Pj Kallio Hannele, yleislääketieteen erikoislääkäri, ylilääkäri, ehkäisevä terveydenhuolto,
Turun kaupunki

Vpj Mähönen Anu, erikoislääkäri, apulaisylilääkäri, neuvola ja kouluterveydenhuolto,
Hämeenlinna

Autio Eva, terveystieteiden maisteri, terveydenhoitaja

SKOOPPI

Suomen koulu- ja opiskelu-
terveyden yhdistys

Carlberg Antonina, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja

Holopainen Pekka, psykologi

Siht Ignatius Anneli, nuorisolääkäri, neuvola- ja koululääkäri, Keski-Uudenmaan Sote-kuntayhtymä, Tuusula

Kekäläinen Jonna, terveydenhoitaja (yamk), opiskeluyhteisötyön koordinaattori, YTHS Kuopio

Lehtipuu Paula-Maria, yleislääketieteen erikoislääkäri, nuorisolääkäri, Ylöjärven kaupungin opiskeluterveydenhuolto

Louhi Tiina, terveystieteiden maisteri, terveydenhoitaja, Turku

Saarinen Merja, lastentautien erikoislääkäri, Keski-Uudenmaan Sote-kuntayhtymä, eläkkeellä

Skooppi ry

Suomen koulu- ja opiskeluterveyden yhdistys, Skooppi ry : n toiminnan tarkoituksena on ylläpitää ja kehittää koulu- ja opiskeluterveydenhuollon aloilla toimivien henkilöiden ammattitaitoa järjestämällä säännöllisesti koulutuksia, joiden sisällössä huomioidaan ajankohtaisia lääkäri- ja terveydenhoitajajäsenistömme toiveita ja myös moniammatillisen opiskeluhuollon kehitystä. Koulutusmateriaalit ovat nähtävissä Skoopin kotisivulla www.skooppi.fi. Yhdistys tukee alansa tutkimusta ja edistää koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kehitystä Suomessa. Skooppi toimii myös lastenneuvola- ja kouluterveydenhuoltotyön erityispätevyystoimikunnan vastuutahona. Jäsenistö muodostuu ensisijaisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ammattilaisista sekä muusta opiskeluhuoltohenkilöstöstä.